

Н.М. ПАРХОМЕНКО,
доктор юридичних наук,
професор, член-кор. НАПрН України,
вчений секретар Інституту держави і
права імені В. М. Корецького НАН України

ПІДСУМКИ НАУКОВОЇ ТА НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ІМЕНІ В.М. КОРЕЦЬКОГО НАН УКРАЇНИ У 2020 РОЦІ

Пріоритетними напрямками фундаментальних досліджень Інституту у звітному році були проблеми державотворення і правотворення в Україні: теорія, історія, практика; правові проблеми демократичного розвитку суспільних відносин і формування громадянського суспільства, утвердження і реалізація прав та свобод людини; теоретичні і прикладні проблеми модернізації правової системи України; теоретичні і практичні проблеми реалізації і вдосконалення Конституції та законодавства України; Україна в системі сучасного міжнародного правопорядку та Європейської інтеграції: теорія і практика; проблеми енциклопедичних юридичних досліджень, філософії і соціології права, порівняльного правознавства.

Вказані напрями досліджень відобразилися в монографіях, наукових публікаціях, проектах нормативно-правових актів, публікаціях та практичній діяльності, які в сукупності становлять найважливіші досягнення Інституту в 2020 році.

Варто відзначити роль та участь нашого Інституту в утвердженні України як правової держави, проведенні для цього фундаментальних наукових досліджень у правовій сфері з метою посилення ролі та удосконалення механізмів наукового забезпечення суспільного розвитку, утвердження Української держави, забезпечення підготовки за результатами виконаних досліджень та видання відповідних монографічних робіт, аналітичних матеріалів для подання до владних органів, участь у законотворчій діяльності, зокрема й щодо внесення змін до Конституції України, підготовці законопроектів з усіх найбільш актуальних питань, у опрацьованні пропозицій щодо формування планів законотворчої діяльності у Верховній Раді України, підготовку та подання до Парламенту пропозицій щодо проблем, які потребують законодавчого врегулювання у 2020 та 2021 роках. Інститут готує та направляє до відповідних державних органів свої висновки, пропозиції, а з найбільш складних проблем – виконується науково-правова експертиза.

Зазначені дослідження здійснювались відповідно до робочого плану. Зокрема, у 2020 році розпочалася розробка **6 фундаментальних тем, а саме:**

«Роль правової доктрини в реформуванні національної правової системи: запити – підходи – рішення». Наук. кер. – д. ю. н., проф. Оніщенко Н.М. Термін виконання: I кв. 2020 р. – IV кв. 2021 р. Виконавці: Оніщенко Н.М., Кубко Є.Б.,

член-кор. НАН України Сіренко В.Ф., Пархоменко Н.М., Тарахонич Т.І., Богиніч О.Л., Макаренко Л.О., Львова О.Л., Васецький В.Ю., Сунегін С.О.

Науковцями проведено дослідження сутності, природи, принципів феномену «правова доктрина», її значення у забезпеченні реформування найважливіших сфер життєдіяльності суспільства та демократичних зрушень, а також ролі в удосконаленні інститутів (елементів) правової системи, особливостей взаємозв'язку та взаємозалежності правової доктрини з іншими чинниками соціального розвитку в цілому, які належать до найактуальніших проблем, що стоять на порядку денному сучасної юриспруденції. Зокрема, зосереджено увагу на концептуальних підходах до визначення сутності та змісту правової доктрини як джерела права, її ролі в процесі здійснення правотворчої, правозастосовної діяльності, у тому числі тлумаченні норм права; на доктринальних підходах до з'ясування сутності та змісту правових актів судової влади; на взаємозв'язку та взаємозалежності категорій «правова доктрина» та «юридична наука», дослідження питань взаємозв'язку правової ідеології та правової доктрини, їх впливу на формування національної правової культури. В межах цієї проблематики констатовано відсутність у нашому суспільстві усталеної правової ідеології та необхідність її формування та втілення в життя. Також зазначено, що для формування правової культури в Україні необхідно розробити науково обґрунтовану правову доктрину, на основі якої мала б здійснюватися відповідна правова політика держави. Окремий вектор присвячено ролі і значенню правової доктрини у забезпеченні прав людини та ефективності правореалізаційних процедур. За результатами підготовлено низку наукових статей, які надруковані у журналі «Альманах права. Роль правової доктрини у забезпеченні прав людини». Випуск 11.

У циклі праць Оніщенко Н.М., а саме у Канадському виданні *Progressive changes in society legal context in monograph «Association agreement arising integrational changes»*: Vol. IV / Accent Yraphics Communications and Publishing. Ottawa. Ontario. K2B5W8 Canada, 2020, – представлено процес реформ, трансформаційні зміни, де право виступає, з одного боку, як об'єкт реформування (від досконалості права, його ефективності, конструктивності) залежить від ефективності реформ. З іншого боку, очевидно, що право є фактором, засобом реформування суспільних відносин та відображення досягнутих результатів, а також їх нормалізації та відповідної консолідації.

«Правове забезпечення соціально-трудових прав в умовах інформаційного суспільства». Наук. кер. – д.ю.н. Сімутіна Я.В. Термін виконання: І кв. 2020 р. – ІV кв. 2022 р. Виконавцями теми (Сімутіною Я.В. та Труною Г.А.) було вироблено науково-обґрунтовану концепцію реформування законодавства про працю в напрямку розширення можливостей працівника і роботодавця у договірний спосіб визначати взаємні права і обов'язки з дотриманням законодавчих мінімальних гарантій для працівників, як менш захищеної сторони; сформульовані наукові пропозиції щодо поступової відмови від універсальності правової регламентації трудових відносин та пошук найбільш адекватних механізмів регулювання вже давно існуючих на практиці нетипових форм зайнятості, зокрема, дистанційної праці, позикової праці тощо.

«Види забезпечення виконання зобов'язань у цивільному праві України: проблеми теорії і практики». Наук. кер. – д.ю.н. Бабаскін А.Ю.

Термін виконання: I кв. 2020 р. – IV кв. 2022 р. Виконавці: Тимченко Г. П., Севрюкова І. Ф., Бабаскін А. Ю., Антонов С. В., Молявко О. М., Бошицький Ю. Л.

У 2020 році виконавцями досліджувались загальні засади правового регулювання забезпечувальних відносин у цивільному праві України. Зокрема, предметом аналізу були традиційні поіменовані у ЦК України способи забезпечення виконання зобов'язань та непоіменовані способи забезпечення виконання зобов'язань, які використовуються у правозастосовній практиці на підставі диспозитивності норм цивільного права України. Окрім того, проводилось дослідження актів та міжнародно-правових актів, актів *Lex mercatoria*, наукової літератури, здійснювався підбір судової практики з вищевказаної проблематики, необхідної для написання розділу до колективної наукової монографії та виявлення недоліків правового регулювання вищевказаних правовідносин, підготовки пропозицій щодо вдосконалення норм чинного законодавства України. В процесі наукового дослідження відбувалось написання наукових статей та тез для наукових доповідей тощо.

«Проблеми вдосконалення правового регулювання земельних і аграрних відносин в умовах формування цифрової економіки». Наук. кер. – д. ю. н., проф. Кулинич П. Ф. Термін виконання – I кв. 2020 р. – IV кв. 2021 р. Виконавці: Кулинич П. Ф., Поліводський О. А., Батрин С. В. Зокрема в поточному році здійснено аналіз та оцінку наукової вітчизняної та зарубіжної технічної, юридичної та іншої літератури з питань суті цифровізації як стратегічного напрямку розвитку сучасного суспільства та особливостей впровадження цифровізації у правове регулювання аграрних та земельних відносин, чинного законодавства, законопроектів, які внесені до Верховної Ради України, проаналізовано практичний досвід з питань, пов'язаних із застосуванням цифровізації у аграрне та земельне законодавство України.

Узгоджено структуру, план-проспект майбутньої монографії з відповідної проблеми, розпочато підготовку тексту монографічної роботи. За темою опубліковано: 8 статей в журналах і збірниках, наукову записку «Право власності на землю як важливий елемент конституційного ладу України», яка направлена в Офіс Президента України та Конституційний Суд України.

«Організаційно-правове забезпечення управлінської діяльності органів виконавчої влади в сучасних умовах: проблеми теорії і практики». Наук. кер. – д. ю. н., проф. Андрійко О. Ф. Термін виконання – I кв. 2020 р. – IV кв. 2022 р.

Виконавці: Нагребельний В. П., Кисіль Л. Є., Дерезь В. А., Тимошук В. П., Банчук О. А., Ісаєва Н. К., Воротіна Н. В.

У межах теми визначено напрями дослідження: державне управління в сучасних умовах та адміністративне право, теоретико-методологічні проблеми управлінської діяльності органів виконавчої влади, категорія «організаційно-правового забезпечення» в науці адміністративного права та законодавстві України, управлінська діяльність органів виконавчої влади та її ефективність в сучасних умовах як об'єкт організаційно-правового забезпечення, стан та перспективи розвитку організаційно-правового забезпечення управлінської діяльності органів виконавчої влади в економічній сфері, адміністративно-правові засади формування та реалізації органами виконавчої влади державної політики, функція контролю органів виконавчої влади, організаційно-правове забезпечення інспекційної діяльності органів виконавчої влади, організаційно-правове забезпечення застосування адміністративних стягнень органами виконавчої

влади, проблеми і перспективи запровадження загальної адміністративної процедури в Україні, впровадження реформи адміністративних послуг (наслідки та нові перспективи децентралізації повноважень у цій сфері; еволюція ЦНАП; проблеми оплати адмінпослуг), удосконалення правового забезпечення системи та структури органів виконавчої влади, функціонально-структурний аспект ефективності діяльності Національного банку України як особливого органу державного управління у фінансово-кредитній сфері, організаційно-правові заходи удосконалення управління бюджетною та податковою сферою в Україні.

«Проблеми модернізації теорії і практики протидії злочинності в Україні». Наук. кер. – д.ю.н., проф. Костенко О. М. Термін виконання – I кв. 2020 р. – IV кв. 2022 р.. Виконавці: Кваша О. О., Сірий М. І., Кубальський В. Н., Нерсисян А. С., Ландіна А. В., Гацелюк В. О., Гетьман А. Б., Нікітенко В. М.

За звітний період було виявлено нові можливості, які можуть забезпечити підвищення ефективності протидії злочинності в сучасних умовах в Україні, сформульовані пропозиції для вдосконалення антикримінальної політики і практики протидії злочинності в Україні в сучасних умовах.

«Українське правознавство в антропологічному вимірі та у європейському правовому просторі: історико-юридичне дослідження». Наук. кер. – к.ю.н., проф. Усенко І.Б. Термін виконання – I кв. 2019 р. – IV кв. 2021 р. Виконавці: Усенко І. Б., Музика І. В., Бондарук Т. І., Самойленко О. О., Іванова А. Ю., Малишев О. О., Ромінський Є. В., Худояр Л. В.

Згідно з робочим планом виконавці НДР зосередилися на узгодженні основних методологічних і змістовних позицій дослідження, опрацьованні вже зібраних матеріалів з теми, їх узагальненні і аналізі. Основні теоретичні проблеми НДР обговорювалися онлайн на кількох методологічних семінарах відділу: «Поняття європейського правового простору, його географічні, темпоральні та структурні характеристики» (Київ, 27 жовтня і 3 листопада 2020 р.); «Українське правознавство як предмет дослідження: зміст поняття і «робоча» дефініція» (Київ, 26 листопада і 3 грудня 2020 р.). Вони також знайшли відображення у низці наукових статей.

У рамках НДР відбулося три круглих столи онлайн: «Інститут представництва в Україні модерного періоду» (2 червня 2020 р.), «Видатний український правознавець М.О. Максимейко: до 150-річчя від дня народження» (29 вересня 2020 р.), «Українське правознавство: історія та сучасність» (15 грудня 2020 р.).

Окрім того, з цим плановим дослідженням пов'язані і виступи співробітників відділу на запланованій інститутом за підтримки Міжнародної асоціації істориків права XI Міжнародній науково-практичній конференції «Організація юридичної науки та освіти в Україні й світі: історичний досвід, сучасний стан та майбутні перспективи. До 85-річчя від дня народження та 55-ліття від початку наукової діяльності академіка НАН України Ю.С. Шемшученка» (Київ, 22 грудня 2020 р.).

Виконавці теми опублікували низку наукових статей у фахових наукових журналах:

«Правове забезпечення використання сучасних інформаційних технологій в регулюванні екологічних та природоресурсних відносин». Наук. кер. – д.ю.н., проф. Малишева Н. Р. Термін виконання – I кв. 2019 р. – IV кв. 2021 р.. Виконавці: Малишева Н. Р., Красіліч Н. Д., Гурова А. М., Семеняк В. В., Олещенко В. І.

За темою в поточному році продовжувалось вивчення та аналіз наукової літератури, чинного законодавства України та зарубіжних країн з проблем

упровадження інформаційних технологій в екологічній та природоресурсній сферах. Вивчалась практика застосування певних механізмів використання інформаційних космічних технологій (зокрема, аерокосмічний моніторинг Землі для виявлення та управління природними ресурсами, попередження надзвичайних ситуацій природного і техногенного походження, виявлення об'єктів археологічної спадщини тощо).

Узагальнено проблеми в сфері формування та реалізації державної інформаційної політики щодо подальшого розвитку системи електронного врядування, формування загальнодержавної системи геопросторових даних, її інфраструктури, розвитку при цьому геоінформаційних систем різного інформаційного наповнення.

Було також досліджено міжнародно-правовий режим обміну даними ДЗЗ про надзвичайні екологічні ситуації в контексті реалізації права кожного на безпечне навколишнє середовище, проаналізовано міжнародну судову практику в цій сфері, зокрема врахування даних ДЗЗ як доказів у Міжнародному суді ООН та Міжнародному кримінальному суді. Крім цього, здійснено широкий огляд національних правових режимів використання даних ДЗЗ, на основі чого надано пропозиції щодо необхідності розробки спеціального розділу у профільному Законі «Про космічну діяльність», присвяченого правовому регулюванню надання відповідних послуг, зокрема питанням розподілу повноважень між органами влади, до сфери повноважень яких входить регулювання космічної діяльності, ліцензування чи надання дозволів, страхування та захист об'єктів інтелектуальної власності. Досліджено проблеми ведення земельного кадастру, кадастрів інших природних ресурсів, містобудівного кадастру і на цій основі надано рекомендації щодо удосконалення порядку ведення кадастрів природних ресурсів з використанням сучасних інформаційних технологій. Аналізувалась система державної статистичної та іншої звітності в сфері охорони довкілля, моніторингу довкілля, шляхів розширення можливостей використання для цих потреб аерокосмічного дистанційного зондування, інших сучасних технічних засобів та технологій. Узгоджено структуру, план-проспект майбутньої колективної монографії з відповідної проблеми, розпочато підготовку її тексту, завершення якого планується в III кварталі 2021 р. За темою опубліковано низку фахових статей.

Вагомими підсумками здійснених у 2020 році дослідницьких робіт є також наукові результати, одержані по завершенні 4-м фундаментальним темам та 2-м програмно-цільовим темам, а саме:

І-й етап «Конституційно-правове забезпечення місцевого самоврядування в Україні» наукового проекту **«Проблеми розвитку місцевого самоврядування та децентралізації публічної влади в Україні в умовах конституційно-правової модернізації»**. Наук. кер. – д.ю.н., проф., Батанов О. В. Термін виконання I кв. 2020 р. – IV кв. 2021 р. Виконавці: Скрипнюк О. В., Андрійко О. Ф., Нагребельний В. П., Антонов В. О., Батанов О. В., Тимошук В. Ф., Дерещ В. А., Ворогіна Н. В., Гаєва Н. П., Ісаєва Н. К., Кисіль Л. Є., Костецька Т. А., Омельченко Н. Л.

Досліджено теоретичні та прикладні проблеми розвитку місцевого самоврядування та децентралізації публічної влади в Україні в умовах конституційної реформи. Висвітлено актуальні питання становлення та розвитку конституційної моделі організації публічної влади в Україні з точки зору принципів субсидіарності та децентралізації, а також проблем реалізації та захисту прав людини у сфері місцевого самоврядування. Досліджено процес розвитку законодавства

про місцеве самоврядування та територіальну організацію влади в Україні з позиції принципів класичного конституціоналізму та муніципалізму.

Розглянуто концептуальні проблеми реформування місцевого самоврядування та децентралізації публічної влади в сучасній Україні з точки зору зарубіжного досвіду, можливостей та перспектив його реєції у вітчизняній практиці муніципального будівництва. Значної уваги у процесі дослідження отримав аналіз сучасних міжнародних стандартів місцевого самоврядування та територіальної організації влади, проблеми їх імплементації та реалізації в Україні.

Досліджено конституційно-правові проблеми місцевого самоврядування та децентралізації публічної влади в аспекті реформи адміністративно-територіального устрою, а також судової, адміністративної, бюджетної та податкової реформ.

Особливу увагу приділено теоретичним і практичним питанням, пов'язаним з реалізацією спеціального статусу столиці України – міста Києва, особливостям організації та здійснення місцевого самоврядування та виконавчої влади в місті Києві, його адміністративно-територіального устрою тощо. Проаналізовано практику реалізації Закону України «Про столицю України – місто-герой Київ» 1999 р., а також сучасні законопроектні ініціативи, спрямовані на його удосконалення, виявлено їх недоліки, що актуалізує необхідність подальшого наукового дослідження цілої низки конституційно-правових, управлінських, фінансово-економічних та інших проблем у цій сфері.

Розроблено пропозиції і рекомендації для органів державної влади з питань місцевого самоврядування та децентралізації публічної влади в Україні в аспекті наукового забезпечення державної регіональної політики, субсидіарності та децентралізації публічної влади.

«Конституційно-правові проблеми сучасного унітаризму: вітчизняний та зарубіжний досвід». Наук. кер-ки – акад. НАН України Шемшученко Ю. С., д.ю.н., проф. Батанов О. В. Термін виконання – I кв. 2019 р. – IV кв. 2020 р.. Виконавці: акад. НАН України Шемшученко Ю. С., Скрипнюк О. В., Ющик О. І., Антонов В. О., Батанов О. В., Мурашин Г. О., Гаєва Н. П., Костецька Т. А., Пухтинський М. О., Омельченко Н. Л.

Систематизовано теоретичні підходи до дослідження поняття та сутності унітаризму. Запропоновано нові методологічні підходи до дослідження проблем сучасного вітчизняного унітаризму. Охарактеризовано особливості унітарної форми державного устрою як елементу форми держави та здійснено класифікацію факторів, що детермінують унітаризм. Вивчено історичні умови зародження і формування українського унітаризму, а також основні історично сформовані особливості унітаризму в Україні.

Досліджено принципи унітарного устрою в сучасному світі і на цій основі: виявлено особливості системи принципів унітарного устрою сучасної Української держави; здійснено типологію моделей та функцій сучасного унітаризму; проаналізовано структурно-функціональну систему унітарної держави в аспекті субсидіарності та децентралізації публічної влади; здійснено порівняльний аналіз унітаризму та федералізму; виявлено проблеми та виклики сучасного унітаризму в Україні в контексті реформи адміністративно-територіального устрою. Проаналізовано теоретичні та прикладні проблеми розвитку місцевого самоврядування та децентралізації публічної влади в Україні в умовах конституційної реформи, а також сформульовано концепцію розвитку теорії унітаризму в умовах нового світового порядку, а також

викликів, які постали перед Україною в результаті анексії Автономної Республіки Крим та збройної агресії з боку Росії в окремих районах Донецької і Луганської областей, запропоновано найбільш прийнятну для України модель унітаризму.

Розкрито актуальні проблеми унітаризму у контексті формування національної ідеї, регулювання національних відносин та здійснення мовної політики в сучасній Україні. Досліджено проблеми унітаризму з позиції політичної участі та функціонування політичних партій в сучасній Україні. Висвітлено особливості інформаційної, економічної та бюджетно-фінансової політики у контексті проблем та викликів унітаризму в сучасній Україні. Розглянуто проблеми унітаризму в аспекті національної безпеки і оборони.

Розроблено пропозиції і рекомендації для органів державної влади з питань вітчизняного унітаризму, його розвитку в розрізі наукового забезпечення державної регіональної політики, субсидіарності та децентралізації публічної влади. Підготовлено рукопис колективної монографії та наукову записку «Конституційно-правові засади унітаризму в Україні: проблеми та виклики».

«Особливості міжнародно-правового захисту цивільного населення в сучасних збройних конфліктах». Наук. кер. – д.ю.н., проф. Денисов В. Н. Термін виконання – I кв. 2018 р. – IV кв. 2020 р. Виконавці: Акуленко В. І., Кресін О. В., Савчук К. О., Дідківська О. І., Переверзева О. С., Проценко І. М., Суржинський М. І.

Були досліджені такі питання: еволюція норм міжнародного гуманітарного права щодо захисту цивільного населення у збройних конфліктах неміжнародного характеру; особливості захисту прав корінних народів в умовах збройних конфліктів; міжнародно-правовий захист власності цивільних осіб під час збройних конфліктів; міжнародно-правові аспекти захисту культурних цінностей під час збройних конфліктів в Україні; охорона морського середовища під час збройних конфліктів; інститут громадянства та легітимність органів державної влади як основні запоруки успішного переходу нестабільних держав та держав, що перебувають у стані конфлікту, до суспільної, інституційної та національної функціональності; виконання міжнародних зобов'язань та дотримання міжнародних стандартів у сфері прав людини в умовах збройного конфлікту на території України; біоетичні аспекти міжнародно-правового захисту особи в умовах сучасних збройних конфліктів; статус та діяльність Міжнародного Комітету Червоного Хреста та інших гуманітарних організацій у період збройного конфлікту по захисту жертв війни та наданню гуманітарної допомоги; розповсюдження міжнародного гуманітарного права в Україні як превентивний механізм його дотримання; захист журналістів в умовах збройного конфлікту.

За результатами підготовлені: монографія; низка експертних висновків на замовлення державних органів України; наукові статті; наукова записка для Міністерства оборони України, в якій йдеться про доповнення нормативних актів Міністерства, що стосуються імплементації відповідних принципів і норм міжнародного гуманітарного права в ці акти.

«Концептуальні засади правової політології в умовах інтеграції наукового знання». Наук. кер. – д.політ.н., проф. Кресіна І. О. Термін виконання – I кв. 2019 р. – IV кв. 2020 р. Виконавці: Кресіна І. О., Коваленко А. А., Горбатенко В. П., Стойко О. М., Явір В. А., Ходаківський М. Д., Кукуруз О. В., Баганова Н. М., Тарасюк В. М.

У процесі дослідження з'ясовано наявні та сформульовано нові концептуальні підходи до дослідження політико-правових проблем; надано теоретико-мето-

дологічне обґрунтування інтеграції та засобів поглиблення політологічних та юридичних знань; визначено предметну специфіку правової політології у системі національної юридичної освіти; розширено діапазон пізнання та інтерпретації політико-правових явищ з гуманістичних позицій; розроблено навчально-методичний комплекс з правової політології. Встановлено, що інституціоналізація правової політології значною мірою залежить від історичного досвіду й системи освітніх та наукових закладів конкретної країни. Перші політологічні школи виникли у Сполучених Штатах Америки, а міждисциплінарний політико-правовий напрям дослідження сформувався з акцентом на вивченні поведінки суддів, адже в англосаксонській правовій системі вони відіграють не менш важливу роль у визначенні подальшого розвитку суспільства, ніж законодавчий орган, особливо коли йдеться про тлумачення положень Основного Закону. Політико-правовий інструментарій також формується і використовується для аналізу міжнародної політики (функціонування міжнародних правових інститутів, особливостей міжнародно-правових процесів; правових наслідків застосування міжнародного права) та державного управління. В Європі політологія сформувалася в університетському середовищі в рамках філософських факультетів, при цьому більший акцент зроблено на політико-економічній характеристиці політичних процесів, ніж на правовій. Понад те, деякі університети стали своєрідною кузницею кадрів для політичного керівництва (Велика Британія, Франція). Важливість правової політології для молодих демократій зумовлена низьким рівнем як політичної, так і правової культури, що є результатом тривалої відсутності демократичної практики та репресивної системи права, що практикувалася у Радянському Союзі та соціалістичних країнах.

Доведено, що правова політика сучасної України знаходиться в зародковому стані, оскільки: потребує запровадження окремих політико-правових механізмів формування та здійснення правової політики; відсутня концепція правової політики України, недостатнім є її нормативне забезпечення; поширюється тенденція політизації правових норм. Новітня історія України містить різні приклади взаємодії політики і права при виробленні державної політики та прийнятті політико-правових рішень. На основі цього підготовлено і видано у 2019 році монографію «Правова політологія: проблеми концептуалізації та інституціоналізації» (обсягом 20,5 друк. арк.); у 2020 році – підручник для студентів закладів вищої освіти «Правова політологія: Академічний курс» (обсягом 30 друк. арк.).

У межах цільової комплексної програми наукових досліджень НАН України «Соціокультурний простір України у формуванні національної стратегії: територіальні ідентичності, ідентифікаційні символи, ментальні практики» виконувався проєкт «**Відродження постконфліктних територій: світовий досвід і Україна**». Наук. кер. – д.політ.н. Стойко О. М. Термін виконання: червень–грудень 2019 р. Виконавці: Кресіна І. О., Кресін О. В., Стойко О. М.

Проаналізовано проблеми відбудови постконфліктних територій з урахуванням світового досвіду відродження зруйнованих територій, у тому числі із залученням міжнародних організацій. Показано, що швидкість постконфліктного відновлення залежить від дій уряду, його реформаторської спрямованості, зарубіжних донорів щодо підтримки таких реформ та надання фінансової допомоги, а також міжнародних організацій, таких як ООН та ОБСЄ, які можуть спрямувати у регіон сутички миротворчі сили. Окремий розділ записки присвячено дослідженню особливостей економічної політики держави щодо окремих районів

Донецької та Луганської областей. Детальний аналіз вітчизняного контексту та зарубіжного досвіду дав змогу авторському колективу визначити передумови успішної політико-соціальної реінтеграції мешканців окупованих територій та запропонувати політико-правові механізми постконфліктної відбудови в Донбасі.

Особлива увага приділена питанням перехідного правосуддя, що має включати заходи з відшкодування збитків жертвам війни, притягнення до відповідальності винних у вчиненні тяжких злочинів, реалізацію права на отримання правди про перебіг подій конфлікту тощо. За результатами підготовлено наукову записку «Відродження постконфліктних територій: світовий досвід і Україна» (Кресіна І. О., Кресін О. В., Стойко О. М.).

У межах Цільової комплексної програми НАН України з наукових космічних досліджень на 2018–2022 рр. виконувався науковий проєкт **«Правове забезпечення довгострокової сталості космічної діяльності». Етап III «Правові засади убезпечення космічної діяльності від кіберзагроз»**, термін виконання: лютий-грудень 2020 р., наук. кер. – д.ю.н., проф. Малишева Н.Р. Виконавці: Малишева Н. Р., Красіліч Н. Д., Гурова А. М.

За темою було здійснено порівняльний аналіз розвитку законодавства про кібербезпеку США та України. На цій основі висловлені критичні зауваження щодо положень проєкту ЗУ «Про критичну інфраструктуру», а також зроблено висновки про те, що, принципи та основні вимоги кіберзахисту космічної діяльності мають бути закріплені в базовому для галузі ЗУ «Про космічну діяльність», а плани убезпечення від кіберзагроз (кібератак чи кіберінцидентів) та оперативного реагування на них мають стати одним із необхідних документів для отримання дозволу на провадження окремих видів космічної діяльності.

Досліджено також правові та організаційні засади використання технології розподілених даних, зокрема й Блокчейн, в космічній діяльності, в тому числі з метою захисту її від кіберзагроз. Виявлено, що смарт контракти як алгоритм, що реалізується в межах цієї технології, цілком може бути використаний для автоматизації та прискорення економічної співпраці в космічній галузі. Більше того, внаслідок ознаки закріпленості в часі кожної транзакції, використання цієї технології може сприяти забезпеченню прозорості кола постачальників, що допомагає запобіганню або швидкому виявленню недобросовісних, які вкладають так звані backdoor програми, націлені на сприяння кібератакам. Запропоновано інтегрувати технологію Блокчейн до адміністрування космічної діяльності, а саме зробити учасниками цієї мережі Державне космічне агентство України як дозвольний орган, а також суб'єктів космічної діяльності, які в швидкій автоматизованій формі зможуть надавати документи щодо технічної відповідності, фінансових гарантій тощо для отримання відповідних дозвольних документів.

За результатами підготовлено та передано до Ради з космосу і Наукової частини Космічної програми України: 1) Аналітичний звіт «Правові засади убезпечення космічної діяльності від кіберзагроз»; 2) Доповідь-презентація на засіданні Ради з космічних досліджень НАН України; 3) в наукових журналах і збірниках опубліковано 5 статей і 2 статті підготовлені та передані до опублікування; 4) до Державного космічного агентства передано Наукову записку «Вдосконалення законодавства України щодо захисту від кіберзагроз в космічній діяльності».

Загальноакадемічний проєкт «Енциклопедія сучасної України». Енциклопедія видається під егідою Інституту енциклопедичних досліджень НАН України спільни-

ми зусиллями багатьох академічних установ. Ця робота вважається плановою, хоча й неоплачуваною, для всіх співробітників НАН України. На інститут редколегія видання покладає підготовку ряду статей юридичної тематики. І. Б. Усенко є науковим редактором відділу «Право» цього видання. Наприкінці звітного року має побачити світ 22 том ЕСУ, в якому буде і 3 власні статті І. Б. Усенка, які в електронному вигляді вже розміщені на сайті енциклопедії (перелік відповідних публікацій див. розділ «Видавнича діяльність»), здійснюється підготовка подальших томів енциклопедії.

Продовжилася співпраця Суцнбене з Державною науковою установою «Енциклопедичне видавництво» щодо видання «Великої української енциклопедії». Видання ВУЕ здійснюється відповідно до Указу Президента України «Про Велику українську енциклопедію» від 2 січня 2013 року № 1/2013; Указу Президента України «Питання підготовки та видання Великої української енциклопедії» від 12 січня 2015 року № 7/2015; постанов Президентії НАН України (2013–2017). У відділі історико-правових досліджень готується ряд статей до майбутніх томів енциклопедії і її електронної версії. У звітному році побачив світ третій том ВУЕ, в якому опубліковані дві статті І. Б. Усенка (раніше вони вже оприлюднені в електронній версії ВУЕ). І. Б. Усенко також періодично консультує працівників видавництва щодо підбору авторів, бажаних статей тощо.

У цьому році розпочато проект на тему «Правові та організаційні аспекти використання аерокосмічної зйомки для дослідження й охорони археологічної спадщини України», який виконується за результатами конкурсу на отримання грантів НАН України дослідницьким лабораторіям/групам молодих вчених НАН України. О. О. Малишев увійшов до дослідницької групи, що складається з представників трьох інститутів НАН України, під керівництвом вченого секретаря Інституту економіко-правових досліджень, кандидата юридичних наук В. К. Малолітневої.

У 2020 році Інститут продовжував підтримувати зв'язки з центральними органами державної влади, з окремими відомствами, установами, організаціями в сфері державотворення, правотворення, правоохоронними та судовими органами влади України. Співробітники Інституту брали участь в роботі ряду державних та урядових комісій і комітетів, національних рад та агентств, активно працювали над удосконаленням та реалізацією положень Конституції України, проектами окремих кодексів та інших нормативно-правових актів, проводили експертизи та надавали науково-консультативну і науково-методичну допомогу, а саме: Президентії НАН України, Конституційному Суду України, профільним комітетам Верховної Ради України, Головному управлінню Служби безпеки України, Генеральній прокуратурі України, Прокуратурі АРК, Кабінету Міністрів України, Міністерству юстиції України, Міністерству освіти і науки України.

На постійній основі таку роботу здійснювали:

І. Б. Усенко як член комісії Міністерства юстиції України з питань дотримання Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» щодо документів, винесених на розгляд комісії, та як визнаний експерт з архівного законодавства щодо проектів нормативно-правових актів та правового аналізу проблемних ситуацій у сфері архівної справи.

О. О. Малишев у рамках співробітництва з Інститутом археології НАН України та ВГО «Спілка археологів України» – щодо проектів нормативно-правових актів, пов'язаних з охороною археологічної спадщини.

А. Ю. Іванова як член робочої групи при Комітеті Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономній Республіці Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнародних відносин; як член Фахово-експертної комісії з питань збереження об'єктів та творів мистецтва Координаційної ради з мистецької освіти і науки при НАМ України.

Із листопада 2018 року О. О. Малишев, як позаштатний консультант Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики, брав участь у кількох засіданнях комітету, де обговорювалися законопроекти з пам'яткоохоронної тематики. Важливим результатом багаторічних зусиль представників пам'яткоохоронної спільноти України стало також завершення восени-влітку цього року процесу приєднання України до Другого протоколу до Гаазької конвенції 1954 року про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту. У засіданні цього комітету також брав участь І. Б. Усенко як експерт із законодавства про мови.

Е. В. Ромінський та О. О. Малишев входили до складу Робочої групи з підготовки пропозицій про ратифікацію Конвенції Ради Європи про правопорушення, пов'язані з культурними цінностями, сформованої Міністерством юстиції України. Продовжується робота з відповідної тематики та лобювання ратифікації Нікосійської конвенції по лінії Спільки археологів України.

О. О. Малишев у координації з Міністерством культури та інформаційної політики України брав участь у серії зустрічей з обговорення проекту Закону України «Про культурні товари» (згодом – «Про предмети культури»). Ним було підготовлено кілька висновків щодо різних редакцій і різних аспектів цього проекту.

Важливим результатом співробітництва з Міністерством культури та інформаційної політики України наразі стало прийняття Кабінетом Міністрів України 9 вересня цього року Постанови «Про затвердження порядку формування та діяльності кваліфікаційної ради з питань видачі кваліфікаційних документів». Документом врегульовано процедуру видачі кваліфікаційних документів на археологічні дослідження. Так само спільно з Міністерством здійснювалося експертне обговорення проектів законів України «Про предмети культури», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо збереження традиційного характеру середовища та протидії хаотичній забудові», «Про ратифікацію Україною Конвенції Ради Європи про правопорушення, пов'язані з культурними цінностями», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо переміщення та повернення культурних цінностей».

Наприкінці літа у складі Міністерства культури та інформаційної політики України розпочав роботу Директорат культурної спадщини, з яким вдалося налагодити тісну співпрацю. Так, зокрема, на початку вересня участь у зустрічах щодо розробленої міністерством нової редакції Закону України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» брав О. О. Малишев. Підготовлено і передано міністерству письмовий висновок та деякі аналітичні матеріали щодо законопроекту.

Наприкінці року О. О. Малишева було включено до складу міжвідомчої робочої групи щодо попередження, виявлення, припинення кримінальних правопорушень проти культурних цінностей, вирішення інших проблемних питань, пов'язаних з протидією кримінальній протиправності на цьому напрямі.

М. І. Суржинський брав участь у роботі міжвідомчої наради Апарату Ради національної безпеки і оборони України з розгляду та підготовки пропозицій щодо вирішення проблемних питань, пов'язаних із застосуванням адміністративними судами законодавства під час розгляду спорів щодо заборони в інтересах національної безпеки в'їзду в Україну іноземцям чи особам без громадянства, зокрема шляхом внесення відповідних законодавчих змін.

На безпосереднє звернення органів державної влади або відповідно до доручення Президії НАН України було надано низку висновків.

Заслугове на увагу досвід відділу історико-правових досліджень щодо створення і постійної актуалізації бібліографічних портретів співробітників Інституту в наукометричній базі «Google Scholar». У звітному році зусиллями Інституту (насамперед І. Б. Усенка) створено в цій системі бібліографічний профіль інституту, який охоплює 3 000 публікацій і понад 42 700 посилань на них (1 місце серед усіх юридичних закладів України і 18 місце серед 190 вітчизняних університетів і наукових інститутів), а також актуалізовано індивідуальний профіль директора інституту академіка НАН України Ю.С. Шемшученка (понад 4 100 посилань, h-індекс – 31, восьме місце серед 7 325 представників суспільних наук). Тим самим усунений багаторічний недолік щодо неналежного обліку наукових здобутків інституту в цій самій популярній в Україні наукометричній базі, в якій нині представлено 53 474 науковців.

Також, у 2020 році значний обсяг експертної діяльності здійснювався співробітниками Інституту (Онисько Н. М., Сунегін С. О., Тимченко Г. П., Сімугіна Я. В., Кулинич П. Ф.) в аспекті співпраці з Верховним Судом, а саме було підготовлено низку ґрунтовних висновків.

Малишева Н.Р. протягом звітного періоду виконувала функції заступниці голови робочої групи Державного космічного агентства України з розроблення та вдосконалення космічного законодавства України; членкині робочої групи Міністратегпрому з опрацювання проекту Концепції Космічної програми, розроблення проектів Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми України на 2021–2025 рр.

У звітному році І.Б. Усенко входив до складу Головної редакційної колегії науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією» (має статус установи при Президії НАН України).

А. Ю. Іванова як член робочої групи при Комітеті Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин брала активну участь у її роботі, головним завданням якої на сьогодні визначено підготовку нової редакції проекту закону про національні меншини. В рамках цієї роботи подавалися документи і матеріали, пропозиції та рекомендації до пропонованих версій проекту, відбувалися гарячі дискусії як навколо загальної концепції майбутнього проекту, так і окремих його положень та правових норм.

І. Б. Усенко та Є.В. Ромінський у рамках експертних програм Харківської правозахисної групи здійснюють щотижневий Експрес-огляд законотворчої діяльності Верховної Ради України. У 2020 р. побачило світ 39 таких оглядів.

На порталі ХПГ періодично розміщуються також великі аналітичні статті співробітників відділу з приводу окремих законопроектних ініціатив. Деякі з них мають аудиторію понад 60 000 читачів.

Відповідно до звернень вищих органів державної влади в Інституті готувалися висновки на проекти законів, програм, аналітичні матеріали, зокрема для Президії НАН України – 44, Офісу Президента України – 3, Верховної Ради України – 22, Служби безпеки України – 6, НАБУ – 1, ДБР – 4, НАЗК – 6, Конституційного Суду України – 17, Верховного Суду – 12, Національного космічного агентства – 1 та ін.

Член.-кор. НАН України В.Ф. Сіренко підготував пропозиції щодо питання про корупцію в судах, які було направлено до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики. (дані пропозиції знайшли своє впровадження – лист Комітету ВР України від 02 жовтня 2020 р. № 04-26/18-2020/174275).

Співробітники Інституту брали активну участь в роботі міжнародних, державних та громадських організацій. Зокрема, акад. НАН України Ю. С. Шемшученко – дійсний член Міжнародної академії екологічного права (США); О. В. Скрипнюк – член-кореспондент Європейської академії, член Науково-консультативної ради Конституційного Суду України, Верховного Суду, Голова координаційного бюро з проблем конституційного права НАПрН України, член Комітету з присудження наукових премій Верховної Ради України для молодих вчених; О. В. Батанов – член Науково-консультативної ради Конституційного Суду України; як член Комісії з питань правової реформи брав участь у розробці проекту Закону про внесення змін до Конституції України у частині щодо територіальної організації влади та місцевого самоврядування; В. Н. Денисов – член Правління Української асоціації міжнародного права, «Асоціації морського права України»; О. В. Кресін – член Науково-консультативної ради Конституційного Суду України, Комісії з вивчення історії українського права при Президії НАН України, координатор Українського національного комітету Міжнародної асоціації юридичних наук, засновник і вчений секретар Української асоціації порівняльного правознавства, член Ради рецензентів журналу редакційної Ради «Journal of Constitutionalism and Human Rights» (Вільнюс); Н. М. Оніщенко – член Науково-консультативної Ради Верховного Суду Міністерства юстиції; О. Л. Богиніч, Г. П. Тимченко, Я. В. Сімутіна – члени Науково-консультативної Ради Верховного Суду; К. О. Савчук – член Української асоціації міжнародного права, координатор Київського міського представництва Член Піклувальної ради УАМП; О. С. Переверзева – член Української асоціації з морського права; М. І. Суржинський – член редакційної ради колективної монографії “Analyzing Political Tensions Between Ukraine, Russia, and the EU”. США, Вид-во: IGI Global, 2020; О. А. Поліводський – голова Комітету з аграрного, земельного та довкілевого права Національної Асоціації Адвокатів України; заступник Голови Комітету підприємців АПК при ТПП України; М. О. Пухтинський – член наукової ради Фонду сприяння перспективному розвитку міста Києва імені Володимира Поляченка, – підготував проект Положення про наукову раду Фонду сприяння перспективному розвитку міста Києва імені Володимира Поляченка.

У звітному році координація наукових досліджень здійснювалась у таких напрямках: залучення провідних співробітників Інституту до участі у виданнях, які готуються в закладах вищої освіти та навпаки; надання науково-методичної допомоги державним установам, науковим та навчальним закладам України; погодження тем дисертаційних досліджень, керівництво аспірантами і здобувачами інших установ і міст України; рецензування наукових праць, опонування кандидатських та докторських дисертацій, участь у конференціях та круглих

столах, організованих Інститутом держави і права імені В. М. Корецького НАН України спільно з міжнародними організаціями, органами державної влади України, громадськими організаціями та ЗВО України.

Також координація наукової діяльності постійно здійснювалася в аспекті співпраці з представниками інших юридичних дослідницьких установ, з державними органами в рамках законопроектної роботи, зокрема, з фахівцями Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування, Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування, Секретаріату Кабінету Міністрів України, Міністерства юстиції України, Національного агентства з питань державної служби України, Київською міською радою (Київською міською державною адміністрацією).

Співробітники Інституту: акад. НАН України Ю. С. Шемшученко, І. О. Кресіна, О. М. Стойко, В. А. Явір увійшли до авторського колективу Національної доповіді Національної академії наук України «Євроатлантичний вектор України».

У звітному році продовжувала діяльність Комісія історії українського права при Президії НАН України. Відділ історико-правових досліджень є базовим осередком комісії (Ю. С. Шемшученко – голова комісії, О. В. Скрипнюк, І. Б. Усенко та О. Н. Ярмиш – заступники голови, А. Ю. Іванова – вчений секретар комісії).

25 лютого 2020 р. під спільним головуванням Ю. С. Шемшученка та І. Б. Усенка відбулося прилюдне засідання Комісії разом з Київським осередком Міжнародної асоціації істориків права з приводу обговорення концепції систематизації пам'яток українського права та здійснення багатотомного видання «Скарбниця пам'яток українського права», затвердженої Розпорядженням Голови Верховної Ради України № 350 від 23 жовтня 2019 р. та оприлюдненої в газеті «Голос України» від 13 листопада 2019 р.

Продовжила свою діяльність секція історії держави і права Наукової ради НАН України з координації фундаментальних правових досліджень (І. Б. Усенко – голова секції, а І. В. Музика – вчений секретар секції). Діяльність секції вже багато років тісно пов'язується з роботою Міжнародної асоціації істориків права (далі – МАІП), заснованої свого часу насамперед зусиллями співробітників Харківського національного університету внутрішніх справ та Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Президентом асоціації є О. М. Ярмиш, а першим віце-президентом І. Б. Усенко. Водночас Рада, при якій існує секція, вже кілька років не збиралася і саме її існування є доволі проблематичним.

Проводилися організаційні заходи щодо: координації наукових досліджень відділу міжнародного права та порівняльного правознавства Інституту з Українською асоціацією міжнародного права, Інститутом правових наук Центру суспільних наук Угорської академії наук (Угорщина), юридичним факультетом Ужгородського національного університету (м. Ужгород), Інститутом правових наук Центру суспільних наук Угорської академії наук, Оломоуцького університету (Університет Палацького, м. Оломоуц, Чехія).

Традиційні плідні зв'язки підтримувалися з юридичними факультетами Київського національного університету ім. Тараса Шевченка та Львівського національного університету ім. Івана Франка, Національною академією Служби безпеки України, Харківським національним університетом внутрішніх справ МВС України, Національною академією внутрішніх справ, Національним юридичним

університетом імені Ярослава Мудрого, Національним університетом «Одеська національна юридична академія», Інститутом історії України НАН України, Інститутом української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України, Інститутом рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Інститутом архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Спіробітники Інституту здійснювали організацію та наукове керівництво стажуванням доцентів та асистентів вищих навчальних закладів України (понад 10 осіб), та забезпечували проходження переддипломної практики студентів (близько 30 осіб) в своїх структурних підрозділах.

Значний обсяг роботи з координації наукової діяльності проводиться в рамках Ради молодих вчених, очолюваної О. О. Малишевим. Він також є головою Ради молодих вчених при Відділенні історії, філософії та права НАН України, заступником голови Ради молодих вчених НАН України, членом правління ВГО «Спілка археологів України».

У рамках відповідної діяльності підготовлено низку текстів звернень до органів влади та інших документів: заява Ради молодих учених при Відділенні історії, філософії та права НАН України з підтримкою вимог університетів і науковців Франції, що мобілізувалися проти Закону про багаторічні дослідницькі програми та переведення на контрактну форму роботи (Київ, 5 березня 2020 р.); звернення Ради молодих вчених НАН України до т. в. о. Міністра освіти і науки України С. М. Шкарлета (22.09.2020 р. № 9/03) [щодо присвоєння вченого звання старшого дослідника]; звернення Ради молодих вчених НАН України до т. в. о. Міністра освіти і науки України С. М. Шкарлета (12.10.2020 р. № 10/02) [щодо гарантій стипендіяного забезпечення докторантів]; лист Спілки археологів України Голові Національної поліції України, Голові Служби Безпеки України, Міністру внутрішніх справ, Міністру культури та інформаційної політики України щодо незаконного привласнення археологічного скарбу античної доби (V–IV ст. до н. е.), знайденого чорними копачами в Полтавській області; звернення Спілки археологів України до органів державної влади від 6 листопада 2020 р. з приводу руйнування царського скіфського кургану на Миколаївщині; <http://vgosau.kiev.ua/novyny/zvernennya/1129-zvernennya-skobevevo>; відкрита заява Спілки археологів України щодо репресій проти білоруських науковців від 28.11.2020 р.; <http://vgosau.kiev.ua/novyny/zvernennya/1139-zayava-represii-proty-biloruskykh-naukovtsiv>.

У 2020 р. співробітниками Інституту було організовано та успішно проведено низку конференцій, семінарів, круглих столів тощо. Серед них: Міжнародна науково-практична конференція «Роль правової доктрини у забезпеченні прав людини» (23 квітня); Круглий стіл (онлайн) «Інститут представництва в Україні модерного періоду» (2 червня); Конференція молодих учених «Актуальні проблеми історії, філософії і права у дослідженнях молодих учених» (онлайн) (16 червня); Круглий стіл «Юридична наука і сучасний державотворчий процес в Україні» (18 серпня); III Міжнародна науково-практична конференція у Верховному Суді «Соціальні права та їх захист адміністративним судом» (4 вересня); Круглий стіл (онлайн) «Видатний український правознавець М. О. Максимейко: до 150-річчя від дня народження» (29 вересня); Наук.-практ. конф. (онлайн) «Археологічна спадщина – погляд згори: правові та організаційні засади використання даних аерокосмічної зйомки для охорони та дослідження археологічної спадщини» (6 листопада); Міжнародна науково-практична

конференція «Польща, Україна, поляки–українці. Баланс взаємних відносин» (24–25 листопада); *Круглий стіл (онлайн) «Організаційно-правове забезпечення управлінської діяльності органів публічної влади»* (26 листопада); *Круглий стіл (онлайн) «Українське правознавство: ретро-(перспективи) в антропологічному вимірі»* (15 грудня); *Урочисті Збори трудового колективу Інституту, присвячені 85-річчю академіка НАН України Ю. С. Шемшученка* (14 грудня); *XI Міжнародна науково-практична конференція (онлайн) «Організація юридичної науки та освіти в Україні й світі: історичний досвід, сучасний стан та майбутні перспективи* (22 грудня); *Антикорупційна криза в Україні: причини, наслідки та уроки: IV київський полілог»* (17 грудня).

Видавнича діяльність Інституту здійснювалась як за рахунок бюджетних, так і додатково залучених коштів, у тому числі благодійної допомоги, коштів, отриманих від науково-експертної діяльності. Загалом Інститутом видано 14 монографічних праць (371,3 дрк. арк.), 3 збірника наукових праць (68 дрк. арк.), 1 журнал (20 дрк. арк.), 2 підручника (68,25 дрк. арк.) обсягом близько 527,55 др. арк. Загальний обсяг публікації співробітників Інституту, враховуючи наукові статті, брошури, тези конференцій тощо склав близько 1000 др. арк.

Зокрема опубліковано:

монографії: *Правова держава. Випуск 31. Київ: Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2020. – 630 с.*; Шемшученко Ю. С. *Війна очима дітей війни. До 75-річчя Перемоги у Другій світовій війні. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2020. 130 с.*; Шемшученко Ю. С., Оніщенко Н. М., Пархоменко Н. М. та ін. *Право і прогрес: запити громадянського суспільства: монографія / кол. авторів; за заг. ред. Н. М. Оніщенко. Київ: Наукова думка, 2020. 368 с.*; Січевлюк В. А. *Еволюція категорії «правова суб'єктність» (теоретико-прикладні засади): монографія. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2020. 462 с.*; *Актуальні проблеми цивільно-правового регулювання договірних відносин в Україні: монографія; колектив авторів. Київ: Інтерфейс, 2020. 204 с.*; *Соціальне партнерство як механізм реалізації прав у сфері соціального страхування. Реалізація норм трудового права: проблеми теорії та практики: монографія за заг. ред. Я. В. Сімутиної. Київ: Видавництво Людмила, 2020. 276 с.*; *Кресін О. В. Корінні народи: міжнародне право та законодавство України: монографія / Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Київ: Норма права, 2021. 168 с.*; *Кресін О. В. Формування порівняльно-правового мислення варшавських юристів у першій третині XIX століття: монографія / Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Київ: Норма права, 2021. 252 с.*; *Бугера О. І. Використання мережі Інтернет злочинності: кримінологічні засади: Видавництво Ліра-К, 2020. 452 с.*; *Островська Б. В. Міжнародно-правове регулювання права людини на життя в контексті біоетики: монографія. Київ: Логос, 2020. 604 с.*; *Кукуруз О. В. Взаємодія політики і права у процесі суспільної трансформації в Україні та Республіці Польща. Київ: Видавництво «Фенікс», 2020. 368 с.*; *Відродження постконфліктних територій: світовий досвід і Україна: аналітична записка / Кресіна І. О., Стойко О. М., Кресін О. В. Київ: Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2020. 120 с.*; *Костенко О. У світлі соціального натуралізму (вибране): вибрані твори. Київ: Паливода А. В., 2020. 812 с.*; *Місьцеве самоврядування в Україні та зарубіжних державах: порівняльно-правові аспекти: монографія / за загальною редакцією О. В. Батанова, О. В. Марцеляка, А. Берлінгуера. Київ: Вид-во «Основа», 2020. 672 с.*

Збірники наукових праць: Держава і право: збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 87 / Інститут держави і права імені В.М.Корецького НАН України. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2020. 484 с.; Випуск 88 / Інститут держави і права імені В.М.Корецького НАН України. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2020. 498 с. (28 д.а.). Тираж- 120 прим.

Навчальні посібники та підручники: Правова політологія. Академічний курс: підручник / Кресіна І.О., Горбатенко В.П., Коваленко А.А., Стойко О.М., Явір В.А., Батанова Н.М., Кукуруз О.В., Тарасюк В.М., Ходаківський М.Д./ за ред. І.О.Кресіної. Київ: Інститут держави і права імені В.М.Корецького НАН України. 2020.; Кримінологія: підручник [Текст] / О.М.Джужа, В.В.Василевич, В.В.Черней, С.С.Чернявський, Ю.А.Турлова та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В.В.Чернея ; за наук. ред. д-ра юрид. наук, проф. О.М.Джужі. Київ: ФОП Маслаков, 2020. 612 с.

Журнали: Шемшученко Ю.С., Оніщенко Н.М. та ін. Альманах права. Роль правової доктрини у забезпеченні прав людини. Випуск 11. Київ. Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. 2020. 368 с.

Протягом 2020 р. Інститут продовжує підтримувати традиційно усталені наукові зв'язки із зарубіжними науково-дослідними установами, вузами та факультетами юридичного профілю, міжнародними організаціями Білорусі, Литви, Польщі, Іспанії, Словаччини та інших країн.

Співробітники Інституту представляли Україну у міжнародних урядових та міжнародних неурядових організаціях, а саме: В.П.Горбатенко – співредактор міжнародного українсько-польського журналу «Studia Politologica Ucraino-Polona»; О.В.Кресін – член Європейської комісії проти расизму і нетерпимості Ради Європи, Координатор Українського національного комітету Міжнародної асоціації юридичних наук. Є.Б.Кубко підтримував міжнародні наукові зв'язки з іноземними юристами-науковцями: професором права Паризького університету Мішелем де Гілленшмідтом, професором Карлом Екштайном (Швейцарія), професором порівняльного правознавства Габріеле Креспі-Регіцці (Університет м.Павія (Італія)), професором Школи бізнесу м.Вісбаден Райнером Ведде (Німеччина). Н.Р.Малишева, як експерт Європейського центру правової інформації «Juriscore», надавала письмові й усні консультації і роз'яснення законодавства України та інших пострадянських держав Міністерству закордонних справ Франції, Національному центру наукових досліджень Франції. Продовжувала обмін інформацією та результатами наукових досліджень із науковими установами, з якими Інститутом чи Міжнародним центром космічного права при Інституті укладено договори / меморандуми про співробітництво: з японською стороною – Угоди про співпрацю між Міжнародним центром космічного права при Інституті держави і права імені В.М.Корецького НАН України та Японським центром космічного права (JAXA та Кейо-університет); з італійською стороною – Меморандуму щодо співробітництва з Інститутом міжнародних правових досліджень Національної наукової ради Італії. В межах цього співробітництва спільно з професором Джанфранко Тамбуреллі здійснювалось наукове дослідження проблеми «Наближення екологічного законодавства України до права ЄС після набуття чинності Угоди про асоціацію Україна-ЄС» і за результатами дослідження до європейського видання «Review of European, Comparative&International Environmental Law», що індексується наукометричною базою SCOPUS, передано статтю. Окреслені шляхи та напря-

ми подальшого співробітництва між нашими науковими установами, включно з підготовкою спільних наукових досліджень.

В.В.Олещенко продовжував співробітництво з Комітетом Ради Європи з питань просторового розвитку (СЕМАТ); Комісією Ради Європи з питань Європейської ландшафтної конвенції; Комісією Міжнародного географічного союзу з ландшафтного аналізу та ландшафтного планування. А.М.Гурова є членом Міжнародного інституту космічного права та 28.11.2020 р. взяла участь у засіданні Генеральної Асамблеї цієї організації; є членом Асоціації Місячного Поселення, де бере участь в роботі робочої групи «Координація та кооперація», яка розробляє найкращі практики сталої Місячної діяльності.

Міжнародне співробітництво здійснювалось також у рамках діяльності Міжнародної асоціації істориків права. Як і у попередні роки, відділ історико-правових досліджень є базисом і осердям Міжнародної асоціації істориків права, що об'єднує фахівців з різних країн, визначає і координує дослідження за пріоритетними науковими напрямками. Окремим демокруючим чинником для налагодження міжнародної співпраці є формальне знецінення керівними академічними і освітянськими структурами будь-яких міжнародних контактів, за наслідками яких не передбачається публікація статей у виданнях, що індексуються у наукометричних базах Scopus і WOS. Сфера історії права традиційно не належить до «скопусованих», а наші закордонні колеги, особливо з континентальних країн Західної Європи, часом просто нічого не знають про наукометрію.

Водночас новий дистанційний формат дав змогу розширити коло міжнародної співпраці за рахунок участі у закордонних вебінарах, зокрема співробітники Інституту брали участь у наукових заходах у Римі, Бухаресті, Празі (А.Ю.Іванова, О.О.Малишев), загалом всі співробітники відділу історико-правових досліджень долучилися до організованих відділом та Міжнародною асоціацією істориків права наукових заходів за участі учасників з різних країн: Румунії, Кіпру, Росії тощо.

Цього року побачили світ: розділ А.Ю.Іванової «The Self-Organization of Ukrainian Soldiers Interned in Poland and Czechoslovakia in the Aftermath of the Great War» у колективній монографії «War and Veterans», що була підготовлена зусиллями науковців багатьох країн; розділ Н.М.Оніщенко у Канадському виданні *Progressive changes in society legal context in monograph «Association agreement crisis integrational changes»*: Vol. IV / Accent Graphics Communications and Publishing. Ottawa. Ontario. K2B5W8 Canada, 2020.

Революційні події та реакційна політика влади в Білорусі ускладнюють розвиток зв'язків з цією країною. Заради привернення уваги до цієї проблеми О.О.Малишевим було підготовлено текст відкритої заяви Спільки археологів України щодо репресій проти білоруських науковців, яка була оприлюднена на сайті Спільки 28.11.2020 р. українською та білоруською мовами (URL: <http://vgosau.kiev.ua/novyny/zvernennya/1139-zayava-represii-proty-biloruskykh-naukovtsiv>) і мала певний резонанс у білоруських академічних колах.

А.Ю.Іванова, Малишев О.О. активно долучилися до стратегічних сесій Міністерства культури та інформаційної політики України за підтримки проекту SURGe / Супровід урядових реформ в Україні, що фінансується Global Affairs Canada, за підходами управління, орієнтованого на результат (Results-Based Management). Фасилітатори стратегічних сесій неодноразово відзначали високий професіоналізм та неоціненну допомогу, яка була надана проекту фахівцями

відділу. Ця діяльність у підсумку становить суттєвий внесок у піднесення авторитету Інституту держави і права імені В.М.Корецького НАН України як в Україні, так і на міжнародному рівні.

У 2020 році у зарубіжних юридичних наукових виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах Scopus та Web of science, співробітниками Інституту були опубліковані близько 30 статей.

М.І.Суржинським було засновано дослідницький проєкт Legitensority з метою вироблення методу кількісної оцінки рівня легітимності з математичною точністю та дослідження її взаємозалежності із владними повноваженнями (authority) та ефективністю діяльності державних інституцій (efficiency). Б.В.Островська як експерт кафедри ЮНЕСКО брала участь у міжнародних заходах (з міжнародного права та біоетики) «Права людини, мир, демократія, толерантність і взаєморозуміння між народами» в Національному університеті «Києво-Могилянська академія», а саме: з метою підтримки зусиль Робочої групи Міжнародного біоетичного комітету ЮНЕСКО щодо розробки ст.16 (Захист майбутніх поколінь) Загальної декларації про біоетику та права людини 2005 р., що відображені в підготовленому зазначеною Групою попередньому Проєкті звіту про принципи захисту майбутніх поколінь (*Preliminary Draft Report of the IBC on the Principle of Protecting Future Generations 2020*), який запланований для широкого обговорення на позачерговій сесії МБК у лютому 2021 р., діючи в контексті розширення можливостей для широкого експертного обговорення питання з цього документа, а також для прискорення процесу юридичної кодифікації проблем, пов'язаних із майбутніми поколіннями, що знайшло своє відображення у прийнятій в 1997 р. на 29-ій сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО Декларації про відповідальність нинішніх поколінь перед майбутніми поколіннями (*Declaration on the Responsibilities of the Present Generations Towards Future Generations*) – до Міжнародного біоетичного комітету ЮНЕСКО підготовлено та надіслано «Пропозиції щодо базових принципів захисту ембріона та плода людини для майбутніх поколінь» (*Suggestions on the basic principles of Human Embryos and Fetuses protection for Future Generation*), які відображають біомедичний підхід до проблеми захисту майбутніх поколінь в контексті міжнародного права та біоетики.

З метою прискорення завершення міжнародної дискусії щодо етичних та правових питань, порушених технологіями редагування генома, відповідно до ст.32 (Поправки до Конвенції) Конвенції Ов'єдо 1997 р. (*Convention for the Protecting of Human Rights and Dignity of the Human Being with regard to the Application of Biology and Medicine: Convention on Human Rights and Biomedicine*), а також в контексті роз'яснення положень ст.13 (Втручання в геном людини) цієї Конвенції, що містить єдине юридично обов'язкове положення про редагування генома на міжнародному рівні, відповідно до п.21 Звіту Комітету з біоетики Ради Європи за підсумками проведеного (онлайн) 17 засідання 3–6 листопада 2020 р. (*Abridged report of the Committee on Bioethics (DH-BIO)*) – підготовлено та направлено до Комітету з біоетики Ради Європи «Пропозиції щодо базових принципів проєкту Додаткового протоколу до Конвенції про права людини та біомедицину про захист ембріона та плоду людини» (*Proposals for the basic principles of the draft Additional Protocol to the Convention on Human Rights and Biomedicine for the Protection of Human Embryos and Fetuses*).

Співробітники Інституту є членами редакційних колегій зарубіжних юридичних наукових видань, зокрема: Н.Р.Малишева є членкинею редколегії жур-

налу «Космічна наука і технологія», що індексується у наукометричній базі даних Web of Science (категорія «А»), в т.ч. з міжнародного права); О.В. Кресін є членом редколегій «The Lawer Quarterly» (Чехія); «Journal of Comparative Law» (Великобританія) та «Journal of Constitutionalism and Human Rights» (Литва).

У 2020 р. в докторантурі та аспірантурі Інституту навчалось 98 осіб, в т.ч.: на умовах бюджетного фінансування – 17 осіб; за контрактами – 81 аспірант. В докторантурі навчалось 2 особи (за контрактом – 1).

На роботу у відділ проблем аграрного, земельного, екологічного та космічного права Інституту після закінчення аспірантури було розподілено О.С. Михайського.

В Інституті продовжували активну діяльність 3 спеціалізовані вчені ради, в яких проводиться захист дисертацій за спеціальностями: 12.00.01 – історія та теорія держави і права; історія політичних і правових учень; 12.00.02 – конституційне право та місцеве самоврядування; 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право; 12.00.11 – міжнародне право; 12.00.03 – цивільне право; цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право; 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне право та природоресурсне право; 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; 23.00.02 – політичні інститути та процеси; 23.00.05 – етнополітологія та етнодержавознавство. За звітний період в радах проведено захист 5 докторських та 20 кандидатських дисертацій, проведено 1 колективне рецензування кандидатської дисертації, переатестація 1 докторської дисертації, прийнято до захисту 5 докторських та 20 кандидатських дисертацій.

Протягом звітного року стипендію Президента України для молодих вчених отримували С.В. Батрин, А.В. Гурова, О.О. Малишев, В.А. Явір, стипендію НАН України – П.С. Демченко.

О.В. Кресін здійснював стажування у Школі Східної Європи Варшавського університету та Фонду імені Криштофа Скубішевського у м. Варшава (Республіки Польща) з 1 жовтня 2019 р. по 31 травня 2020 р.

У 2020 р. було проведено атестацію 73 наукових працівників Інституту.

Творчі досягнення співробітників Інституту були відзначені низкою нагород. Зокрема, д.ю.н., проф. Н.М. Пархоменко обрано членом-кореспондентом Національної академії правових наук України; д.ю.н., проф. О.О. Кваші присвоєно почесне звання Заслужений юрист України; д.ю.н., проф. Н.М. Оніщенко нагороджено Почесною Грамотою Верховної Ради України за заслуги перед українським народом; рішенням Президії НАН України від 9 грудня 2020 р. О.О. Малишев був відзначений Подякою Президії НАН України (за активну участь у роботі Ради молодих вчених НАН України); акад. НАН України Ю.С. Шемшученко, д.ю.н., проф. Н.М. Оніщенко отримали Медаль М. Грушевського. 1918–2018. Народна шана українським науковцям. Мартіс. «Золота фортуна»; за сумлінну та плідну працю О.А. Поліводський отримав Подяку від Національної Асоціації Адвокатів України, а також отримав «Почесну відзнаку НААУ»; Н.М. Оніщенко, Л.О. Макаренко отримали премію на конкурсі «Кращі юридичні видання 2020 року» за колективну монографію «Право і прогрес: запити громадянського суспільства».

Поряд з науково-дослідною і науково-організаційною роботою наукові співробітники Інституту беруть участь у навчальному процесі, читаючи курси лекцій або спецкурси, були членами ДЕКів у закладах вищої освіти України, виступають з лекціями та науковими доповідями у трудових і навчальних колективах, а також в друкованих і електронних засобах масової інформації.

Карантинні обмеження по суті унеможливили масові просвітницькі наукові заходи офлайн. Актуальним завданням, відповідно, стало розширення кола учасників, зокрема й пасивних, організованих Інститутом у мережі Інтернет наукових конференцій, круглих столів, методологічних семінарів тощо. Великих успіхів у цьому напрямі ми ще не досягли, але деякі позитивні тенденції вже спостерігаються.

Водночас доволі ефективною є практика оприлюднення нашої наукової продукції в мережі Інтернет. На сьогодні онлайн доступні фактично всі нові статті співробітників Інституту, насамперед ті, які первісно опубліковані у так званих фахових виданнях, що мають свої власні сайти. Ці статті здебільшого також відкладаються в електронному репозитарії Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського для загального відкритого доступу. Формою пропаганди власних досліджень є також використання загальноновизнаних у світі ідентифікаторів ORCID, DOI тощо, створення співробітниками Інституту акаунтів на порталі academia.edu та регулярне розміщення на них власних статей. Також провідні співробітники Інституту мають власні індекси (акаунти) в бібліографічних базах даних WorldCat, VIAF (Virtual International Authority File), «Науковці України» та Бібліотеки Конгресу США. Інститут кілька років тому започаткував спеціальну групу в популярній мережі «Фейсбук» і через неї регулярно інформує про новини Міжнародної асоціації істориків права, зокрема, розміщує електронні версії матеріалів наукових форумів, історико-правових монографій та інших видань. Проте проблемним залишається оцифрування і викладення в Інтернет попередньої наукової продукції.

Позитивним видається досвід розміщення в мережі Інтернет наукових коментарів співробітників Інституту. Зокрема, як вже зазначалося, І.Б.Усенко та С.В.Ромінський ведуть постійний моніторинг законопроектів, зареєстрованих Верховною Радою України, результати якого у вигляді щотижневих бюлетенів обсягом близько 1 а.а. кожний розміщуються на інформаційному порталі Харківської правозахисної групи.

Приділяється значна увага підтриманню існуючих і створенню наукометричних портретів співробітників Інституту. Також підтримуються в робочому стані наукометричні портрети колишніх і позаштатних співробітників відділу (В.Д.Бабкіна, О.М.Мироненка, І.Ю.Римаренка, В.А.Чеховича та ін.), чій вазомі здобутки також мають бути відомі суспільству. Відомості про І.Б.Усенка включені до Українського національного біографічного архіву, а його особовий фонд документів прийнятий на постійне зберігання в Інститут архівознавства Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського.

В цьому році були створені колективний профіль нашого інституту та особистий профіль його директора, які стали наочним свідченням провідного місця Інституту у вітчизняній юридичній науці.

Також співробітниками Інституту було проведено серію просвітницьких лекцій, а саме: 20 лютого 2020 р. к.ю.н. І.М.Проценко в Київській православній богословській академії в рамках проекту «Публічний лекторій» прочитала лекцію на тему: «Роль ОБСЄ у мирному розв'язанні конфлікту в Донбасі»; 13 лютого 2020 р. к.ю.н. К.О.Савчук в Київській православній богословській академії в рамках проекту «Публічний лекторій» прочитав лекцію на тему: «Правове регулювання співробітництва України з НАТО». 17 червня 2020 р. під егідою ТОВ «Міжнародний інститут «АКТІО-експерт» К.О.Савчук провів семінар з підвищення кваліфікації адвокатів на тему: «Застосування норм міжна-

родного права у внутрішньому правопорядку України». А.М.Гурова прочитала лекцію для студентів магістратури Національного авіаційного університету на тему «Комітет ООН з космосу як основа космічної дипломатії», 01.11.2020 р.; провела науково-популярну дискусію на тему «Чи є на Марсі право», організовану командою Thesmos Ares разом з ELSA Ukraine, 04.12.2020 р.

У межах тижня права та на підставі договору про співробітництво між Інститутом держави і права імені В.М.Корецького НАН України та Національним педагогічним університетом ім.М.П.Драгоманова А.М.Гурова провела для студентів лекцію на тему «Право людини на космос» 07.12.2020 р.; виступила науковим рецензентом наукової роботи для конкурсу в межах Малої академії наук.

Н.Р.Малишева, А.М.Гурова, Н.Д.Красіліч, В.В.Семеняка брали участь у підготовці матеріалів «Правове забезпечення підприємництва в сфері космічної діяльності в умовах New Space Economy» за напрямком «Нові горизонти. Освіта та популяризація» для участі в до онлайн-програмі Yangel Big Bang.

Загалом у наукових та науково-допоміжних підрозділах Інституту у звітному році працювали 99 співробітників, із них 81 науковець, в тому числі: директор, 2 заступники директора з наукової роботи, вченої секретар, 8 завідуючих відділами, 3 головних наукових співробітники, 13 провідних наукових співробітників, 38 старших наукових співробітників, 13 наукових співробітників, 2 молодших наукових співробітники.

Серед них: 27 докторів наук та 52 кандидати наук; один академік (Ю.С.Шемшученко) та 1 член-кореспондент Національної академії наук України (В.Ф.Сіренко); 15 академіків та членів-кореспондентів Національної академії правових наук України (Ю.С.Шемшученко, О.В.Скрипнюк, В.Ф.Сіренко, В.П.Нагребельний, О.Ф.Андрійко, В.Н.Денисов, О.М.Костенко, Н.Р.Малишева, Г.О.Мурашин, Є.Б.Кубко, Н.М.Оніщенко, Н.М.Хуторян, І.О.Кресіна, П.Ф.Кулинич, Н.М.Пархоменко); член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України (О.В.Скрипнюк).

Серед працівників Інституту – 8 заслужених діячів науки і техніки України (академік НАНУ Ю.С.Шемшученко, член-кор. НАНУ В.Ф.Сіренко, В.Н.Денисов, І.О.Кресіна, Н.М.Хуторян, О.М.Костенко, В.П.Горбатенко, П.Ф.Кулинич) та 13 заслужених юристів України (О.В.Скрипнюк, Н.Р.Малишева, Г.О.Мурашин, І.Б.Усенко, В.П.Нагребельний, Н.М.Оніщенко, О.Ф.Андрійко, Н.М.Пархоменко, Є.Б.Кубко, О.І.Ющик, В.І.Олещенко, В.О.Гацелюк, О.О.Кваша).

Інститут у 2020 р. пройшов державну атестацію та за результатами засідання Експертної комісії з проведення державної атестації наукових установ 19.11.2020 р. здобув кваліфікаційну оцінку – І.

Водночас вагомі наукові результати у звітному році були також пов'язані з відзначенням 85-річного ювілею директора Інституту, академіка НАН України Ю.С.Шемшученка. Зокрема, з цієї нагоди Інститутом 14 грудня 2020 р. проведено Урочисті збори трудового колективу. 22 грудня 2020 р. в Києві відбулася XI Міжнародна науково-практична конференція «Організація юридичної науки та освіти в Україні й світі: історичний досвід, сучасний стан та майбутні перспективи». До 85-ліття від дня народження та 55-ліття від початку наукової діяльності академіка НАН України Юрія Сергійовича Шемшученка (організатори – Рада молодих вчених Інституту держави і права імені В.М.Корецького НАН України, Міжнародна асоціація істориків права).

Таким чином, у 2020 р. Інститут в цілому виконав поставлені перед ним завдання. Колективом Інституту було видано низку монографічних праць, розроблено і подано до органів влади низку заслужуваних на увагу пропозицій і рекомендацій, спрямованих на удосконалення Конституції та законодавства України. При цьому, як і в минулому році, маємо констатувати, що сучасна українська академічна юридична наука переживає складний період, насамперед через незадовільне фінансування і надмірно прагматичний підхід до оцінки наукових досліджень, намагання обмежити свободу наукової творчості і перетворити науковців на ідеологічних прислужників чинної влади.

За цих умов залишається актуальним завдання не лише послідовно боротися за утвердження в Україні верховенства права, що є статутним завданням інституту, а й значно активніше з юридичних позицій розкривати суспільну шкідливість дій, які сприятимуть послідовному нищенню фундаментальної науки, загалом, і соціогуманітаристики, зокрема. Серед іншого потрібно протидіяти і згубним процесам в самому академічному середовищі: формалізації оцінювання наукової діяльності, так званій скопусоманії, схиланням перед зарубіжними авторитетами, розвитку комплексу меншовартості тощо.

Результати проведених досліджень не в повній мірі сприймаються законодавчими органами та суспільством з точки зору їх наукового підходу при нормативному забезпеченні правоохоронної діяльності. Відповідні державні органи не проявляють зацікавлення у практичному застосуванні науково-обґрунтованих пропозицій та рекомендацій, спрямованих на удосконалення їх діяльності. Найболючішою проблемою звітного року залишається постійне недофінансування фонду оплати праці та, відповідно, робота співробітників з неповним робочим днем.

- З огляду на це, у 2021 р. необхідно зосередити зусилля Інституту на наступному:
- продовжити наукові дослідження проблем здійснення конституційної, судової реформ в Україні, децентралізації виконавчої влади, боротьби з корупцією, забезпечення національної безпеки у контексті агресії Росії на Сході України, а також правових аспектів європейської та міжнародної інтеграції України;
 - посилити розробку проблем державотворення сучасного конституціоналізму, присвячених 25-річчю прийняття Конституції України та 30-річчю проголошення незалежності України;
 - зосередити увагу на інтенсифікувати роботу на підготовці статей в базу даних Scopus та WOS;
 - приділити особливу увагу у 2021 році та в подальших роках підготовці докторів та кандидатів юридичних наук;
 - передбачити виконання доручень органів державної влади і місцевого самоврядування щодо розробки та напрацювання концепцій законодавчих актів, участі у підготовці законопроектів та проектів інших документів і наукових експертних висновків;
 - науковим співробітникам Інституту поглиблювати подальшу співпрацю з комітетами Верховної Ради України з метою реалізації конституційної реформи і пов'язаних з нею законопроектів;
 - забезпечити подальше напрацювання пропозицій та рекомендацій з метою укладання договору про співпрацю з Київською міською радою (Київською міською державною адміністрацією);
 - посилити увагу до представлення діяльності інституту в соціальних мережах та ін.